

Stein Tønnesson

Innledning om verdens(global)historie

København 16. okt. 1997

Hva er verdenshistorie?

- * undervisningsfag om alle land unntatt ens eget?
- * narrativ sjanger?
- * spekulativ filosofi?
- * metasosiologi?
- * underdisiplin under faget historie?
 - “field ... rather than a genre” (Grew: 384)

Bentleys forslag til definisjon:

“historical scholarship that explicitly compares experiences across the boundary lines of societies, or that examines interactions between peoples of different societies, or that analyzes historical patterns and processes that transcend individual societies.”

Altså en forskningsdisiplin som:

eksplisitt sammenligner (erfaringer) på tvers av samfunnsgrenser

eller: undersøker interaksjon mellom folk fra ulike samfunn (internasjonal historie)

eller: analyserer historiske mønstre og prosesser som transcenderer enkeltsamfunn (foregår i mer enn ett samfunn samtidig)

(Begrepet samfunn er fundamentalt i Bentley’s definisjon, men det har han ikke definert)

Stein Tønnesson

Innledning om verdens(global)historie

København 16. okt. 1997

Verdenshistorie som disiplin

Mål

- * Forstå globale (dvs. verdensomspennende) prosesser
- * Gi historisk bakgrunn for debatt om globale spørsmål
- * Overkomme nasjosentrisme og eurosentrisme
- * Bidra til å skape globalt samfunn?
“the world we live in has come into its own as an integrated globe, yet it lacks narration and has no history ... This reimagining of the world as history is under way” (Geyer & Bright: 1037).
- * Etablere en historisk disiplin som supplement til og i samspill med eksisterende disipliner, og med en ambisjon om å stimulere fagdebatt om store spørsmål (se Steensgaard: 428)

Midler

- * Teoretisk rammeverk, debatt
- * Empiriske forskningsprosjekter
- * Organisasjoner, konferanser, tidsskrifter
(WHA 82, JWH 90)
- * Forsknings- og undervisningsstillinger
- * Lærebøker

Problem

- * Forholdet til globalhistorie og internasjonal historie

Stein Tønnesson

Innledning om verdens(global)historie

København 16. okt. 1997

Historiografi A

Bentley's kategorier:

- * **Historiefilosofier:** Wells (fremskritt), Spengler (kultursymboler), Toynbee (religiøs forståelse), Mumford (teknologi), Sorokin (sosialpsykologi)
- * **Samfunnsforskere**
 - moderniseringsteori: Rostow, Black, Bendix - E.L. Jones
 - avhengighetsskolen og verdenssystem-analyse (Braudel, Gunder-Frank, Wallerstein, McCormick, Abu-Lughod)
- * **Profesjonelle historikere**
 - diffusjonshistorie (McNeill, Headrick, Ralston, Bulliet)
 - økonomisk og sosial historie (Chaudhuri, Curtin, Steensgaard)
 - miljø- og økologihistorie (Crosby, Watson, Cronon, Ponting)
 - nye retninger (kultur møte-antropologi, reise-geografi, makrososiologi, kvinnehistorie)

En historiografi der tilgrensende disipliner trekkes inn for teoretisk inspirasjon, og der det settes parentes rundt alle bidrag fra lokalt, nasjonalt og eurosentrisk orienterte historikere. (se Steensgaard: 428)

Dog er ingen med fra de av historiefagets naturlige underdisipliner som pga historikernes neglisjering er blitt organisert ved egne institutter: religionshistorie, idéhistorie, litteraturhistorie, kunsthistorie, språkhistorie. Det er sært.

Stein Tønnesson
Innledning om verdens(global)historie
København 16. okt. 1997

Historiografi B

Geyer & Bright's two camps:

“One of them has developed out of grand civilizational studies, with William H. McNeill and Marshall Hodgson as its godfathers” (1038)

“The other strand of world history has its origins in the histories of discovery, maritime empires, and nomadic formations--including, not least, the histories of forced and voluntary migration” (1039)

og Sanderson har andre historiografier, basert på hver sin todeling.

Stein Tønnesson

Innledning om verdens(global)historie

København 16. okt. 1997

Hvordan holde verden sammen?

* **Verdenssystem**

* **Verdenssamfunn/global kultur**

* **Kommunikasjonsveier**

* **Komparasjon**

* **Steensgaards kombinasjonsforsøk:**

Komparasjon + (global endring +kommunikasjon)

1) Komparativt element:

**Overskudd fra bondeøkonomi (tributt-
produksjonsmåte); sontring mellom bøndernes og
herrenes verden**

2) Felleselementer:

a) Befolkningsutvikling

b) Fjernkontakt (særlig handel, sølv i sentrum)

Problem: Bare anvendelig for nytid (1500-1750)?

Stein Tønnesson

Innledning om verdens(global)historie

København 16. okt. 1997

Inndeling av verden

- * **Økonomiske soner (verdenssystemer/ rundt hav)**
- * **Smitteområder**
- * **Økologiske soner**
- * **Sivilisasjoner eller “kulturelle fellesskap”**
- * **“Diskursfellesskap”**
- * **Diasporaer**
- * **Fem verdensdeler**
- * **Stater**
- * **Tre verdener**
- * **Øst/vest og nord/sør**
- * **I-land/u-land**
- * **Organiserte regioner (EU, OAU, ASEAN, Mercosur, NAFTA, APEC)**
- * **Statistiske regioner (Sør-Amerika, Nord-Amerika, Europa, Tidl. Sovjetunionen, Afrika sør for Sahara, Midtøsten, Sør-Asia, Sørøst-Asia, Øst-Asia, Australia og Oseania)**

Stein Tønnesson

Innledning om verdens(global)historie

København 16. okt. 1997

Periodisering A

Eurosentrisk med modernisering i form av antikkens renessanse som kriterium

- * **500 f.Kr.-500 e.Kr.: Antikken**
- * **500-1500: Middelalder**
- * **1500-1750: Nytid**
- * **1750- : Moderne tid**

McNeill med geografisk tyngdepunkt for kulturbloomstring (store riker, vitenskap, kunst, byggverk) som kriterium:

- * **500 f.Kr.-200 e.Kr.: Middelhavsområdets tid**
- * **200--600: Indias tid**
- * **600--1000: Midtøstens tid**
- * **1000--1500: Kinas tid**
- * **1500--2000?: Vest-Europa og Nord-Amerikas tid**

Tønnesson (Steensgaard) med kommunikasjon, teknologi, militærmakt som kriterier

- * **3000 f.kr.-400 e.Kr.: Jordbruks-sivilisasjonenes tid**
- * **3000 f.kr.-400 e.Kr.: Nomadenes tid**
- * **1500-1850: Sjøfarernes tid**
- * **1850- ?: Industriens tid**

Stein Tønnesson

Innledning om verdens(global)historie

København 16. okt. 1997

Periodisering B

Bentley med tverrkulturell interaksjon (imperiebygging, fjernhandel, migrasjon) som kriterium:

- * **3500-2000 f.Kr.: Tidlige komplekse samfunn**
- * **2000-500 f.Kr.: De eldste sivilisasjoners tid**
- * **500 f.Kr.-500 e.Kr.: De klassiske sivilisasjoners tid**
- * **500-1000 e.Kr.: Den post-klassiske tidsalder.**
- * **1000-1500 e.Kr.: De transregionale nomadeimperiers tid**
- * **1500-i dag: Den moderne tidsalder**

Andre kriterier som har vært benyttet:

- * **Spredning av teknisk innovasjon**
- * **Utvalgte folk (Grundtvig)**
- * **Stormakters vekst og fall**
- * **Utviklingstrinn**
- * **Produksjonsmåter**
- * **Fremskritt for menneskelig frihet**

NB! Alle setter skille ved 1500

Stein Tønnesson

Innledning om verdens(global)historie

København 16. okt. 1997

Emner for empirisk forskning

“As they become experienced at seeing the world whole, historians will find new research to do and new things to say about almost any era” (Grew: 390)

Diffusjon:

- * klimaforandringer
- * folkevandringer/migrasjon (genteknologisk forskning)
- * biologisk spredning (ville planter, nyttevekster, husdyr)
- * spredning av redskaper/teknologi/produksjonsformer
- * spredning av estetiske stilarter (musikk, klær, smykker, arkitektur, mm)
- * smittespredning
- * språklig påvirkning; utbredelse av verdensspråk
- * spredning av religiøs tro og seremoniell
- * spredning av ideer og idealer
- * fjernhandel
- * erobringer/imperiebygging

NB! * kommunikasjonsteknologiers hastighet og utbredelse

Interaksjon:

Kan interaksjon i global sammenheng ses som en kategori under diffusjon, etter som enhver interaksjon vil gi en eller annen form for gjensidig påvirkning?

Institusjon:

- * erobringer/imperier
- * det internasjonale statssystemet
- * multinasjonale selskaper
- * regjeringsbaserte organisasjoner og NGOer

Komparasjon:

Komparasjon gir ikke i seg selv grunnlag for empirisk forskning, men *bygger på* forskningsresultater fra studier av enkeltsamfunn og *påvirker* hypotesedannelsen i forbindelse med studier av enkeltsamfunn.

Stein Tønnesson

Innledning om verdens(global)historie

København 16. okt. 1997

Er verdenshistorie globalhistorie?

- * Historien om globalisering?
- * “global tidsalder” som utgangs/endepunkt?
- * bare samtidshistorie?

“The distinction between world history and global history has not been clearly drawn, and probably should not be; but it is worthy of some reflection” (Grew: 389).

“We have deliberately chosen to use “world history” and “global history” interchangeably What we wish to promote is a global history which builds upon the world history tradition....” (Tønnesson: 7-8).

“There is a tendency for work in global history to begin from the contemporary world of geographical mobility, rapid communication, and commercial exchange;” (Grew: 389).

“A new subfield of history--clearly defined in terms of its differences and similarities with, for example, world history--must be created Global history, to state the first postulate, is contemporary history The conscious decision of global historians to start from the globalization proceeding apace today is one essential difference [from world history]” (Mazlish: 4).

“historikeren har ret til og måske også pligt til at tage sit udgangspunkt i de spørgsmål, som samtiden ønsker besvaret, men han har hverken ret eller pligt til at levere de svar, som samtiden ønsker at få” (Steensgaard: 434).

Er internasjonal historie verdenshistorie?

Internasjonal historie er verdenshistorie i den grad den tar opp interaksjon i global målestokk, eller på tvers av verdens store regioner, men ikke hvis den nøyer seg med å studere relasjoner mellom stater innenfor samme region (selv om den utvider perspektivet fra diplomatiske og militære relasjoner til å omfatte økonomi og kultur).

Global age:

“The central challenge of a renewed world history at the end of the twentieth century is to narrate the world’s pasts in an age of globality” (Geyer & Bright: 1041)

“Narrating world history in our global age means taking seriously (rather than fleeing from) the present” (Geyer & Bright: 1052)

Institutions/networks:

“Instead of institutions that preside over the whole and guarantee a regime of order in the manner of secular universal monarchies, we face a proliferation of largely anonymous transnational practices, carried on in international organizations and networks of exchange, in banking and commerce, in information and communication, and, not least, in the interactions of states” (Geyer & Bright: 1054)

Stein Tønnesson

Innledning om verdens(global)historie

København 16. okt. 1997

Innvendinger mot verdenshistorie

* Global- og verdenshistorie tjener den pågående globaliseringen. Global- og verdenshistorie er amerikanske initiativer og tjener USAs stilling som supermakt.

* Verdenshistorie kan ikke skrives nedenfra.

“Hvis man skal si det lidt uvenligt, hælder han [André Gunder Frank] til cirkulationismen, d.v.s. til de eksterne faktorerers afgørende betydning, mens han som en person, hvis mål det er at forandre verden, ikke at forstå den, viger tilbage for de handlingslammende konsekvenser, der følger af de globale sammenhænge” (Steensgaard: 425).

* Når prosesser i global målestokk er summen av endringer i enkeltsamfunn, er det mest fruktbart å studere dem i hvert enkelt samfunn. Det er ønskelig å sammenligne forskningsresultater fra ulike samfunn, også å samle dem i helhetlige verdenshistoriske fremstillinger, men hvis vi legger selve forskningen på globalt nivå, vil vi risikere å bli overfladiske og falle for fristelsen til å søke forklaringer i lover eller mønstre der hvor de virkelige årsakene er å finne lokalt.

Stein Tønnesson

Innledning om verdens(global)historie

København 16. okt. 1997

Litteratur om verdenshistorie

Bentley, Jerry, "Periodization in World History", *American Historical Review*, no. 3, June 1996: 749-782.

Bentley, Jerry, *Shapes of World History in Twentieth-Century Scholarship*, American Historical Association, 1996.

Bentley, Jerry, "Alternatives to National History: World History and the Construction of Large-Scale Analytical Categories", keynote speech at the Nordic Conference of Historians in Tampere, August 1997 (unpublished).

Costello, Paul, *World Historians and their Goals: Twentieth-Century Answers to Modernism*, DeKalb IL: Northern Illinois University Press, 1993.

Geyer, Michael and Charles Bright, "World History in a Global Age", *American Historical Review*, October 1995: 1034-1060.

Gran, Peter, *Beyond Eurocentrism: A New View of Modern World History*, Syracuse: Syracuse University Press, 1996.

Grew, Raymond, Review Essay about P. Costello, *World Historians... in History and Theory*, vol. 34, 1995: 371-394.

Mazlish, Bruce & Ralph Buultjens, *Conceptualizing Global History*, Boulder: Westview, 1993.

Roupp, Heidi, *Teaching World History: A Resource Book*, Armonk NY: M.E. Sharpe, 1997.

Steensgaard, Niels, "Set fra 1984: En model for nyere tids verdenshistorie", i Grethe Kristensen m.fl., *Tradition og kritikk: Festskrift til Sven Ellehøj*, København: Den Danske Historiske Forening, 1984.

Tønnesson, Stein, Juhani Koponen, Niels Steensgaard & Thommy Svensson (eds), *Between National Histories and Global History*, Helsinki, Finska Historiska Samfundet, 1997.